

Avdelningen för samhällsutveckling och digitalisering
Greta Berg

Justitiedepartementet

Tillträdesförbud (SOU 2026:48)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker utredningens förslag. Vi delar bedömningen att tillträdesförbud kan vara ett effektivt verktyg för att förebygga brott, hot, trakasserier och allvarliga ordningsstörningar i verksamheter som är öppna för allmänheten.

Vi ser särskilt positivt på:

- att tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta fler affärslokaler,
- att regleringen förenklas genom en tydligare presumption för tillträdesförbud efter vissa brott,
- att möjligheten införs att meddela tillfälliga tillträdesförbud i akuta situationer.

Samtidigt vill vi framhålla behovet av att säkerställa rättssäkerhet, likabehandling och tillräckliga resurser för de myndigheter som ska tillämpa regelverket. Vi delar utredningens uppfattning att förslagen inte inskränker den kommunala självstyrelsen och inte heller medför betydande kostnader för SKRs medlemmar.

Allmänna synpunkter

Med ägande-, nyttjande- eller liknande rätt till en lokal följer som utgångspunkt också en rätt att bestämma över lokalen och om vem som får inträda eller vistas i den. Denna bestämmanderätt får emellertid ett mycket begränsat genomslag rent straffrättsligt. Det beror på att butiker som är öppna för allmänheten faller utanför straffbestämmelsens tillämpningsområde. Detsamma torde vara fallet med andra för allmänheten öppna lokaler.

Utredningen menar att den grundläggande rätten att bestämma över sin lokal i större utsträckning bör återspeglas i tillträdesförbudsregleringen och att möjligheterna bör utökas för den med bestämmanderätt över en lokal att tillse att personer ur allmänheten inte har tillträde till lokalen.

Den principiella rätten att bestämma över sin lokal bör få ett större genomslag i regleringen om tillträdesförbud. Det bör ske genom ändringar av tillträdesförbudslagen och inte genom ändringar av straffbestämmelsen som olaga intrång.

SKR har inga synpunkter på den bedömningen.

Förslag till remissvar

Sammanfattande ställningstaganden

Tillträdesförbudslagens tillämpningsområde vidgas

Ett tillträdesförbud kan i dagsläget enbart avse en butik, en badanläggning eller ett bibliotek. Lagen omfattar butiker men inte lokaler där tjänster försäljs.

Utredningen föreslår att tillträdesförbud ska kunna avse inte bara butiker utan även andra affärslokaler där varor eller tjänster erbjuds allmänheten, exempelvis restauranger, hotell, banker och frisersalonger.

SKR tillstyrker förslaget. Dagens ordning framstår som svår att motivera eftersom liknande problem med brott, hot och ordningsstörningar kan förekomma i flera typer av öppna verksamheter. Ett mer enhetligt regelverk ökar förutsebarheten och kan stärka tryggheten för både personal och besökare.

En presumtionsregel om förbud införs och riskbedömningen renodlas

Enligt lagens bestämmelser kan ett förbud meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den förbudsaktuella personen begår brott i en lokal som lagen omfattar eller allvarligt trakasserar någon som befinner sig där. Vad avser just bibliotek kan en risk för vissa ytterligare slags ageranden där också rendera ett förbud.

Dessa regler föreslås av utredningen förändras för att bättre överensstämma med lokalägarens eller nyttjanderättshavarens bestämmanderätt över sin egen lokal. Detta sker genom att den nuvarande hjälpregeln om att tidigare brottslighet särskilt ska beaktas vid riskbedömningen ersätts av en presumtionsregel. Enligt denna regel ska tillträdesförbud som huvudregel meddelas en person som har begått ett brott i eller i anslutning till en lokal som omfattas av lagen och som kan påverka verksamheten där.

SKR är positiva till förslaget eftersom det kan bidra till en mer enhetlig tillämpning och minska osäkerheten i bedömningarna. Samtidigt är det viktigt att den individuella proportionalitetsbedömningen upprätthålls och att det även fortsättningsvis finns möjlighet att beakta särskilda omständigheter i det enskilda fallet.

Interimistiska beslut om tillträdesförbud möjliggörs

Utredningen anser att det är angeläget -både utifrån förbudens preventiva effekt och lokalinnehavarnas förtroende för rättsväsendets förmåga att hantera de problemsituationer som förekommer - att den förbudsrelevanta brottsligheten i klara fall kan mötas av en reaktion på plats.

Utredningen föreslår därför att polismän ska kunna besluta om tillfälliga tillträdesförbud som gäller omedelbart och i högst fyra veckor i avvaktan på åklagarens prövning.

SKR tillstyrker förslaget. Möjligheten att agera direkt efter ett allvarligt brott eller en allvarlig ordningsstörning kan ha stor betydelse för tryggheten i den utsatta verksamheten och för förtroendet för samhällets brottsförebyggande arbete.

Samtidigt bör regeringen säkerställa att Polismyndigheten ges tydliga riktlinjer och tillräcklig utbildning för att främja en rättssäker och likvärdig tillämpning över landet.

Bibliotek, simhallar och andra offentligt finansierade verksamheter

Kommunala bibliotek och simhallar utgör viktiga demokratiska institutioner med uppdrag att vara öppna och tillgängliga för alla. Samtidigt måste personal och besökare kunna vistas där i en trygg miljö.

Vi bedömer att tillträdesförbud fortsatt bör kunna användas när enskilda personer genom brottslighet, hot, trakasserier eller allvarliga ordningsstörningar omöjliggör verksamheten. Det är dock viktigt att regelverket tillämpas restriktivt och proportionerligt med hänsyn till bibliotekens särskilda roll i samhället.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Utredningen bedömer att förslagen kan bidra till minskad brottslighet och ökad trygghet.

Vi delar denna bedömning men vill samtidigt framhålla att kommuner och regioner kan komma att behöva lägga mer tid på dokumentation, samverkan med polis och åklagare samt hantering av ärenden som rör tillträdesförbud. Regeringen bör därför följa utvecklingen noga och vid behov återkomma med stödinsatser.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande